Msza weteranów Wincentego Wodzinowskiego

Kto nie odczuwa żywego związku między wczoraj a dziś między ojcami a synami, ten w rozgwarze otaczających starć i walk nie usłyszy kroku historii, nie zorientuje się wśród sprzecznych poglądów sprzyjających dokoła niego [1].

Powyższy cytat pochodzi z katalogu wystawy zorganizowanej z okazji 50. rocznicy powstania styczniowego w Pałacu Sztuki we Lwowie. Na jednej ze ścian znajdował się obraz Wincentego Wodzinowskiego *Msza weteranów* z portretowo namalowanymi postaciami powstańców z 1863 roku. Wystawa była imponująca, można sobie wyobrazić, jakie miała znaczenie i wywoływała oddźwięk w tamtych czasach, gdy zbliżała się I wojna światowa i budziły się nadzieje na niepodległość. Odtąd *Msza weteranów* była kilkakrotnie prezentowana na wystawach, ostatni raz w 1932 roku na wystawie jubileuszowej Wodzinowskiego[2]. Przez długie lata losy tego obrazu pozostawały nieznane.

W 2009 roku Muzeum Historyczne Miasta Krakowa otrzymało ofertę zakupu obrazu. Możliwość nabycia do zbiorów Muzeum płótna wzbudziła ogromne emocje. Za jego pozyskaniem przemawiała chęć posiadania oryginalnego obrazu, ważna była tematyka tak ściśle związana z dziejami Krakowa oraz osoba samego autora.

Obraz przedstawia grupę weteranów powstania styczniowego uczestniczących w mszy św. w bazylice Mariackiej w Krakowie, przy ołtarzu patrona weteranów – św. Sebastiana. Autorem kompozycji jest Wincenty Wodzinowski (1886–1940), malarz, pedagog, prezes podgórskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół", chorąży Legionów Polskich.

Wodzinowski rozpoczął studia artystyczne w warszawskiej Szkole Rysunkowej u Wojciecha Gersona w latach 1880–1881, kontynuował w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych u Leopolda Löfflera, Władysława Łuszczkiewicza i Jana Matejki w latach 1881–1889. Dla uzupełnienia studiów wyjechał jako stypendysta do monachijskiej Akademii Sztuk Pięknych (1890–1891).

Twórczość Wodzinowskiego znana jest szerokiemu gronu odbiorców sztuki z pełnych wdzięku i kolorytu obrazów rodzajowych, opiewających uroki podkrakowskich wsi Bronowice i Swoszowice. Mniej natomiast popularna jest jego twórczość z okresu służby w Legionach Polskich,

W. Wodzinowski, Msza weteranów*, 1910 r.; w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK 6008/III*

kiedy malował m.in. portrety dowódców, upamiętniał na rysunkach żołnierską rzeczywistość. Interesujący, choć skromnie reprezentowany w twórczości Wodzinowskiego był wątek malarstwa historycznego, często o charakterze alegorycznym. Ten gatunek najlepiej ilustruje niezachowany do czasów obecnych obraz *Dzień Zaduszny w katedrze wawelskiej*, będący na wpół wizją malarską artysty, na wpół obrazem historycznym. Ogromnych rozmiarów płótno (8 m x 4,5 m) przedstawia ważne postaci z historii Polski, począwszy od królów i bohaterów narodowych zgromadzonych w Dzień Zaduszny w katedrze wawelskiej wokół zakutej w kajdany Polski[3]. Jak wielką wagę przywiązywał autor do tego dzieła może świadczyć fakt umieszczenia wśród zgromadzonych własnej postaci. Obraz ten Wodzinowski malował przez 20 lat i ofiarował go sejmo-

[1] *Przewodnik po wystawie roku 1863 we Lwowie. 1863–1913*. Wyd. 3. Lwów 1913, cyt.: E. Lutomski, s. 44.

[2] Katalog wystawy w Pałacu Sztuki w Krakowie, maj – czerwiec 1932 r.

[3] Obraz znany dzięki reprodukcjom wydanym w Monachium przez Wydawnictwo Arcydzieł Polskiej Sztuki, druk Henryk Reifer, oraz w Krakowie w 1930 r. przez Zakłady Reprodukcyjne „Akropol".

W. Wodzinowski, Dzień Zaduszny w katedrze wawelskiej*, reprod. za:* Wydawnictwo Arcydzieł Polskiej Sztuki*, Monachium, ok. 1925 r.; w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK 2938/VIII*

wi, gdzie w czasie II wojny światowej uległ zniszczeniu[4]. Dzieło to ze wszystkich płócien o tematyce historycznej najbardziej inspirowane jest malarstwem Matejki.

Do tego gatunku malarstwa w twórczości Wodzinowskiego należy również *Msza weteranów*. Obraz powstał w 1910 roku, jest namalowany olejno na płótnie o wymiarach 146 cm x 202 cm[5]. Sygnowany w prawym dolnym rogu „Wodzinowski / Kraków".

Płótno przedstawia grupę mężczyzn (w większości w mundurach Przytuliska weteranów 1863/1864) biorących udział w nabożeństwie. Po prawej stronie widoczny jest fragment ołtarza, przy którym kapłan odprawia mszę. Na stopniach ołtarza klęczy mężczyzna trzymający w dłoniach drzewce sztandaru przytuliska, po lewej zaś klęcząca postać kobiety w żałobie. W tle obrazu, nad stallami, snują się widma poległych powstańców, przedstawione w scenach bitew, chwili śmierci czy też w pochodzie na Sybir.

Obraz mieści się w konwencji malarstwa lat 80. XIX stulecia, utrzymany jest w brunatnej kolorystyce, charakterystycznej dla szkoły monachijskiej. Realizm kompozycji wyraża się w skrupulatnym odtworzeniu wnętrza bazyliki

Wystawa sztuki polskiej w Wiedniu, 1915 r.; w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. MHK 5983-N

[4] Po zaprezentowaniu obrazu *Dzień Zaduszny w katedrze wawelskiej* na wystawie prac artystów krakowskich w Miejskiej Galerii Sztuki w Łodzi w sierpniu 1925 r. zapadła decyzja o zakupieniu go od artysty i przekazaniu do sejmu. Dla zdobycia środków finansowych powołano komitet obywatelski, na czele którego stanął Jacek Malczewski. Najprawdopodobniej odpowiednich funduszy nie zgromadzono, a autor sam ofiarował obraz 4 lutego 1927 r. W czasie uroczystości marszałek Maciej Rataj oświadczył, że będzie on umieszczony w sali posiedzeń sejmu.

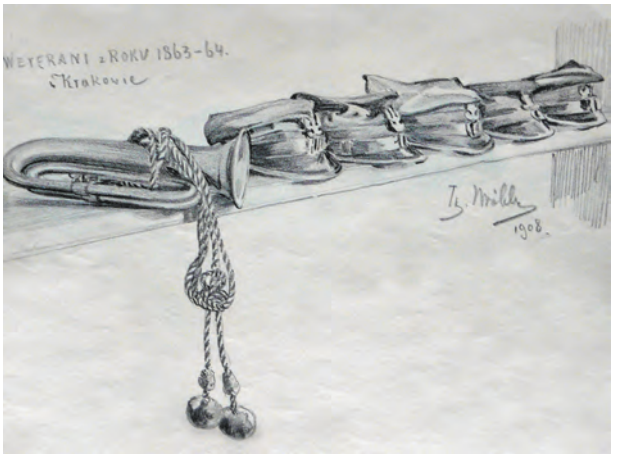
[5] Datowanie obrazu ustalono na podstawie informacji zamieszczonej w katalogu wystawy jubileuszowej w Pałacu Sztuki w Krakowie w 1932 r., poz. 139.

I. Wróblewski, Mieszkańcy przytuliska w stołówce*, 1908 r., rysunek ołówkiem; w zbiorach Muzeum Wojska Polskiego, nr inw MWP 40114/13*

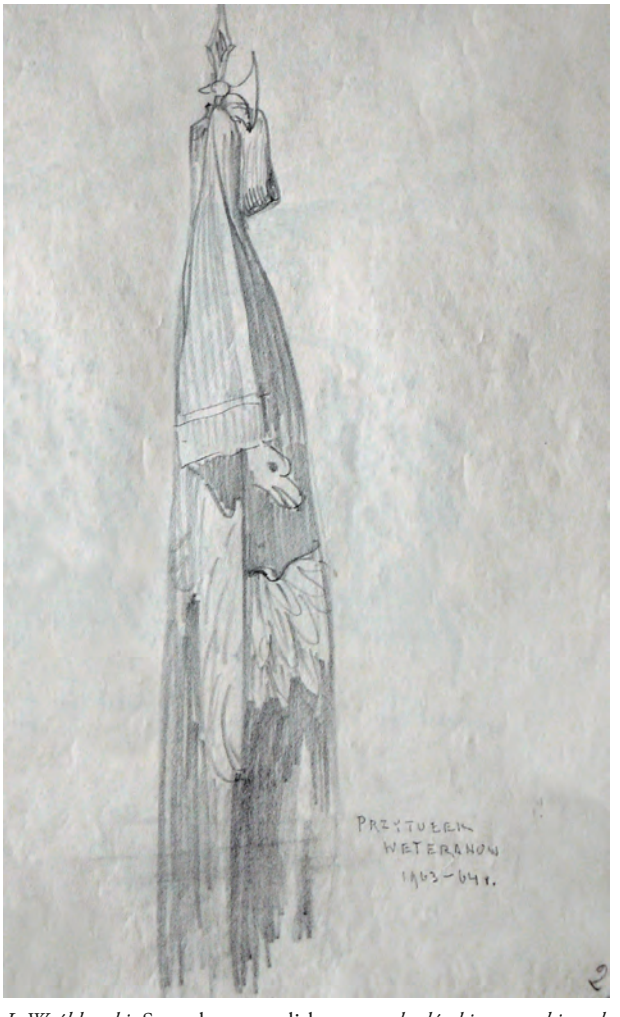
I. Wróblewski, Mieszkańcy przytuliska w bibliotece*, 1908 r., rysunek ołówkiem; w zbiorach Muzeum Wojska Polskiego, nr inw. MWP 40114/11*

I. Wróblewski, Czapki weteranów przytuliska*, 1908 r., rysunek ołówkiem; w zbiorach Muzeum Wojska Polskiego, nr inw. MWP 40114/15*

Mariackiej i portretowo przedstawionych postaciach, a dzięki umieszczeniu na obrazie wizji ze scenami powstańczymi oraz kobiety w czerni symbolizującej powstańcze wdowy, płótno nabiera cech malarstwa symbolicznego.

Można też podjąć się próby zinterpretowania wydarzenia przedstawionego na obrazie. Bez wątpienia nabożeństwo ma charakter uroczysty, o czym świadczy miejsce odprawianej mszy – kościół Mariacki – obecność sztandaru jak również osób spoza przytuliska[6]. Można więc wysnuć przypuszczenie, że jest to nabożeństwo upamiętniające kolejną rocznicę powstania 1863 roku lub, co bardziej prawdopodobne, msza żałobna w intencji zmarłego 4 lutego 1909 roku dobroczyńcy przytuliska Erazma Jerzmanowskiego. Ten powstaniec styczniowy z oddziału Mariana Langiewicza hojnymi datkami wspierał ideę utworzenia przytuliska, dofinansowywał jego działalność, był tez fundatorem sztandaru[7].

I. Wróblewski, Sztandar przytuliska*, rysunek ołówkiem; w zbiorach Muzeum Wojska Polskiego, nr inw MWP 40114/26*

[6] Przytulisko posiadało w swojej siedzibie przy ul. Biskupiej 16 własną kaplicę, w której odprawiane były codzienne nabożeństwa. Według informacji zamieszczanych w „Józefa Czecha Kalendarzu Krakowskim", w kaplicy odprawiane były również msze kolejnych rocznic utworzenia przytuliska z udziałem jego mieszkańców, członków zarządu i publiczności.

[7] Opis sztandaru i informacja o jego poświęceniu umieszczona jest w „Józefa Czecha Kalendarzu Krakowskim na rok 1900", R. 69, s. 67. Wykonany był przez Marię Wiśniewską. Po jednej stronie znajdował się wizerunek Matki Boskiej z napisem u dołu „Pod Twoją Obronę", z drugiej orzeł biały pędzla Jana Bukowskiego. Sztandar poświęcono w kościele św. Salwatora w 1899 r.

S. Stadler, Grupa weteranów powstania styczniowego*, Kraków, ok. 1910 r.; w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. Fs 4057/IX*

Bogumił Gałuszka, za: Grabiec J.: Rok 1863*. Lwów 1913 (fragm.)*

Grupa weteranów powstania styczniowego z sztandarem*, Kraków, przed 1910 r.; w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. Fs 96/IX*

Pierwsze informacje o obrazie *Msza weteranów* pochodzą z 1912 roku. Wtedy reprodukcje obrazu umieściły czasopisma warszawskie: „Tygodnik Ilustrowany" i „Biesiada Literacka"[8]. W tym samym roku nakładem Jana Bryłowskiego została wydana kartka pocztowa z reprodukcją dzieła[9]. Szerokiej publiczności obraz po raz pierwszy został zaprezentowany w 1913 roku w Pałacu Sztuki we Lwowie, jak już wspomniano, na wystawie zorganizowanej w ramach obchodów 50. rocznicy powstania styczniowego[10].

Według katalogów wystaw *Msza weteranów* brała udział w kilku ekspozycjach, z których trzy miały szczególne znaczenie dla autora obrazu. Pierwsza z nich miała miejsce w 1915 roku na wiedeńskiej wystawie sztuki polskiej[11], dwie pozostałe zorganizowano w krakowskim Pałacu Sztuk Pięknych, w 1925 z okazji ukończenia wieloletniej pracy nad obrazem *Dzień Zauszny w katedrze wawelskiej*, a w 1932 roku dla uczczenia 40-lecia pracy twórczej artysty[12]. Informacja o udziale *Mszy weteranów* na wystawie jubileuszowej Wodzinowskiego jest ostatnią wzmianką o obrazie.

Przedstawione na obrazie postacie, to głównie mieszkańcy przytuliska uczestników powstania 1863/1864. Zostało ono założone w 1892 roku z inicjatywy krakowskiej delegatury Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Uczestników Powstania 1863/1864. Jego działalnością kierowało wyodrębnione Towarzystwo Przytuliska uczestników powstania 1863/1864.

Pierwszą tymczasową siedzibą przytuliska było Schronisko Brata Alberta przy ulicy Krakowskiej 43, w którym początkowo znalazło schronienie czterech weteranów. Własny dom otrzymało na Zwierzyńcu w 1895 roku. W 1901 roku Towarzystwo zakupiło kamienicę przy ulicy Biskupiej 16 (obecnie 18), która stała się siedzibą weteranów do końca działalności przytuliska[13].

Gwarantowało ono pensjonariuszom pełne utrzymanie, pomoc lekarską, a także posługę kapłańską. Do swojej dyspozycji mieli też kaplicę i skromną bibliotekę. Środki na działalność pochodziły od prywatnych ofiarodawców i z organizowanych na ten cel kwest. Kasę wspierali również sami weterani, pracując jako stróże i służba porządkowa w Muzeum Narodowym w Sukiennicach, na ślizgawce „Sokoła" i na cmentarzu Rakowickim.

[8] „Biesiada Literacka" 1912, nr 2, s. 369; „Tygodnik Ilustrowany" 1912, nr 1, s. 74.

[9] Wydawcą kartki była Drukarnia Jana Bryłowskiego w Krakowie, ul. Pędzichów 17. Dochód w wysokości 25 proc. od sprzedaży całości nakładu miał zasilić konto przytuliska.

[10] *Przewodnik po wystawie*…, s. 44.

[11] *Der Polnischen Künstausstellung*, Künstlerhaus, 11 April bis 10 Mai 1915, Wien 1915, S.76, poz. 202 Dochód z wystawy przeznaczony był na rzecz rannych, chorych i niezdolnych do służby legionistów.

[12] Katalog malarstwa Wincentego Wodzinowskiego, Pałac Sztuki w Krakowie, maj – czerwiec 1925 r.

[13] Przytulisko zakończyło działalność z chwilą śmierci ostatniego weterana, a budynek przeznaczono dla inwalidów wojennych z lat 1914–1918.

W. Wodzinowski, Msza weteranów: *1. Władysław Ligęza-Niewiarowski, 2. Jan Jordan, 3. Teodor Kułakowski, 4. Ludomir Benedyktowicz, 5. Jan Lutyk, 6. Stanisław Wiecki, 7. Franciszek Seweryn, 8. Antoni Gąsiorowski, 9. Jan Marcinkowski, 10. Józef Bernacki*

Codzienne funkcjonowanie przytuliska, zasady przyjmowania kandydatów oraz prawa i obowiązki jego mieszkańców określał regulamin. Nad jego przestrzeganiem czuwali rekrutowani spośród mieszkańców tzw. dziesiętnicy i komendant przytuliska[14].Za nieprzestrzeganie regulaminu groziły kary włącznie z wydaleniem, bez możliwości powrotu.

Działalnością przytuliska w latach 1909–1910 kierował zarząd w składzie: Władysław Ligęza-Niewiarowski (1844–1912) – prezes, Jan Jordan (1841–1914) – zastępca prezesa oraz członkowie: Eustachy Jaxa Chronowski (1844–1916) i ks. kanonik Julian Drohojowski (1836–1916). Funkcję komendanta i skarbnika sprawował Bogumił Gałuszka (1846–1923).

Do wybuchu I wojny światowej było jedyną instytucją, do której mogli się zwrócić pozbawieni jakichkolwiek środków do życia weterani. Według podań i protokołów podpisywanych w chwili przyjęcia, większość z nich posiadała „tyle co, na sobie".

Na obrazie *Msza weteranów* Wodzinowski przedstawił 30-osobową grupę osób związanych z działalnością przytuliska. Wśród nich są zarówno stali jego mieszkańcy, jak i przedstawiciele zarządu. Wszystkich ich łączą powstańcze losy i choć każda z tych postaci potraktowana jest indywidualnie, tylko w kilku wypadkach udało się je rozpoznać. Z członków zarządu przytuliska w mszy uczestniczyli: Władysław Ligęza-Niewiarowski, Jan Jordan i Teodor Kułakowski.

Władysław Ligęza-Niewiarowski uczestnik powstania styczniowego, po którego upadku został wcielony do wojska austriackiego. Służbę wojskową opuścił w randze rotmistrza i objął ajencję Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie. Równocześnie rozwijał działalność społeczną, szczególnie na rzecz przytuliska. Był długoletnim członkiem jego zarządu, w latach 1903–1912 piastował stanowisko prezesa[15]. Funkcję zastępcy przez cały okres prezesury Niewiarowskiego pełnił Jan Jordan, naczelnik Wydziału Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń[16].

Z członków zarządu wśród uczestników mszy można też rozpoznać Teodora Kułakowskiego (1844–1917), działacza społecznego, współzałożyciela Towarzystwa Miłośników i Zabytków Krakowa, członka krakowskiego Towarzystwa Strzeleckiego „Bractwo Kurkowe", kolekcjonera pamiątek powstania styczniowego. W powstaniu walczył w oddziale żuawów śmierci. W 1888 roku został członkiem delegatury krakowskiej Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Uczestników powstania 1863/1864, a od 1895 roku całkowicie poświęcił

[14] Przez wiele lat funkcję tę sprawował powstaniec styczniowy Bogumił Gałuszka. Ciężko ranny w powstaniu, dostał się do niewoli. Siedem lat spędził na Syberii. Po powrocie do kraju został wcielony do wojska austriackiego w randze szeregowca. W randze pułkownika przeszedł na wojskową emeryturę. Osiedlił się w Krakowie (1906) i stał się gorliwym opiekunem Przytuliska. Początkowo pełnił funkcję skarbnika, potem i komendanta.

[15] „Józefa Czecha Kalendarz Krakowski na rok 1913", R. 82, s. 62.

[16] „Józefa Czecha Kalendarz Krakowski na rok 1917", *Kronika żałobna 1914–1916*, R. 86, s. 85.

Władysław Ligęza-Niewiarowski, fragm. obrazu Msza weteranów *W. Wodzinowskiego*

Władysław Ligęza-Niewiarowski, fragm. fot. w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. Fs 4057/IX

Jan Jordan, fragm. obrazu Msza weteranów

Jan Jordan, fragm. fot. w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. Fs 4057/IX

Teodor Kułakowski, fragm. obrazu Msza weteranów

Teodor Kułakowski, fragm. fot. w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. Fs 4057/IX

Ludomir Benedyktowicz, fragm. obrazu Msza weteranów

Ludomir Benedyktowicz, fragm. fot. w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, nr inw. Fs 4057/IX

Jan Lutyk, fragm. obrazu Msza weteranów

I. Wróblewski, Jan Lutyk, 1908 r., rysunek ołówkiem; w zbiorach Muzeum Wojska Polskiego, nr inw. MWP 40114/20

Stanisław Wiecki, fragm. obrazu Msza weteranów

I. Wróblewski, Stanisław Wiecki, *1908, rysunek ołówkiem; w zbiorach Muzeum Wojska Polskiego, nr inw. MWP 40114/22 (fragm.)*

się pracy na rzecz przytuliska. W latach 1897–1903 pełnił funkcję jego prezesa[17].

Krakowską delegaturę Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Uczestnikom Powstania 1863/1864 reprezentuje na mszy Ludomir Benedyktowicz (1844–1926), malarz, krytyk sztuki, poeta. W powstaniu styczniowym podczas bitwy stracił prawą dłoń i został postrzelony w lewą rękę, którą amputowali mu lekarze. Malował dzięki zastosowaniu specjalnych protez[18].

[17] Bąk-Koczarska C.: Teodor Kułakowski (1844–1917). W: *Ludzie, którzy umiłowali Kraków*. Red. W. Bieńkowski. Kraków 1997, s. 107–109.

[18] *Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze, rzeźbiarze, graficy:* Ludomir Benedyktowicz. Hasło oprac. J. Derwojed. Red. J. Maurin-Białostocka et al. T. 1. Wrocław 1971, s. 131, 132.

Franciszek Seweryn, fragm. obrazu Msza weteranów

I. Wróblewski, Franciszek Seweryn*, 1908 r., rysunek ołówkiem; w zbiorach Muzeum Wojska Polskiego, nr inw. MWP 40114/7*

Antoni Gąsiorowski, fragm. obrazu Msza weteranów

Antoni Gąsiorowski, za: Grabiec J.: Rok 1863. *Lwów 1913 (fragm.)*

Jan Marcinkowski, fragm. obrazu Msza weteranów

Jan Marcinkowski; w zbiorach Muzeum Wojska Polskiego, nr inw. MWP 4113

Józef Bernacki*, fragm. obrazu Msza weteranów*

I. Wróblewski, Józef Bernacki*, 1908, rysunek ołówkiem; w zbiorach Muzeum Wojska Polskiego, nr inw. MWP 40114/22 (fragm.)*

Ogromne znaczenie dla rozpoznania mieszkańców przytuliska mają prace warszawskiego rysownika i grafika Ignacego Wróblewskiego (1853–1958). Trzydzieści pięć rysunków z lat 1908–1927 przedstawia życie codzienne przytuliska i portrety jego pensjonariuszy[19]. Wśród nich sportretowany został Jan Lutyk (ur. 1840), który w powstaniu walczył w oddziale Antoniego Mackiewicza. W przytulisku był członkiem sądu polubownego oraz pełnił funkcję chorążego[20].

Franciszek Seweryn (ur. 1835) walczył w oddziale Kazimierza Olszańskiego i Adriana Baranieckiego. Za udział w walkach powstańczych został skazany na cztery lata więzienia. Po odbyciu kary przybył do Krakowa i zamieszkał w przytulisku[21].

Od 1903 roku przebywał w nim Józef Bernacki (1836–1912), z zawodu krawiec. W powstaniu walczył u Mariana Langiewicza i Leona Czechowskiego[22].

Wśród przedstawionych weteranów na obrazie Wodzinowskiego można również rozpoznać Antoniego Gąsiorowskiego (1844–1914), Stanisława Wietckiego (zm. 1913) i Jana Marcinkowskiego (ur. 1836).

W 2013 roku przypadnie 150. rocznica powstania styczniowego. Może to być to niezwykła okazja do zaprezentowania obrazu szerszej publiczności, niosącego przesłanie o pamięci dla historii i żywym związkiem między wczoraj i dziś.

[19] Rysunki stanowią własność Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie. Zostały zakupione od autora w 1937 r., nr inw. MWP-40114.

[20] Archiwum Państwowe w Krakowie, zespół Przytulisko weteranów 1863/1864, lata 1885–1917, PW-22, PW-27, PW-40.

[21] Ibidem, PW-40.

[22] Ibidem, PW-28.

Veterans' Mass by Wincenty Wodzinowski

In 2009 the Historical Museum of the City of Kraków purchased *Veterans' Mass*, a painting by Wincenty Wodzinowski. The work features a group of veterans from the January Uprising taking part in a Mass at the Basilica of the Assumption of the Blessed Virgin Mary, by the Altarpiece of St Sebastian, the patron saint of the veterans. The picture was painted by Wincenty Wodzinowski (1886–1940), a painter, teacher, president of the Sokół Gymnastic Society in Podgórze, warrant officer in the Polish Legions. Wodzinowski is known to a wide audience for his graceful and colourful genre paintings emblazoning the allure of Bronowice and Swoszowice, two villages near Kraków. Less known are the works from the period of his service in the Polish Legions, when Wodzinowski portrayed commanders and immortalized in his drawings the soldiers' life. Interesting though modestly represented in Wodzinowski's works was the theme of historical painting, often allegorical in character. In this group, the most representative was *All Souls' Day in the Wawel Cathedral*, a painting that has not survived. Another work falling within this category is *Veterans' Mass* from 1910, oil on canvas, 146 x 202 cm in size, signed "Wodzinowski / Kraków" in the bottom right-hand corner. The painting fits within the convention of the 1880s, reflected in the prevalence in it of dark brown colour, a feature typical for the so-called Munich school of Polish painting.

According to exhibition catalogues, the painting went on display several times. It premiered in 1913 in Lwów, at the exhibition to commemorate the fiftieth anniversary of the January Uprising (1863/1864). The second display was in Vienna in 1915; two others were held at the Palace of Fine Arts in Kraków in 1925 and 1932, respectively; the latter exhibition commemorated the fortieth anniversary of the artist's creative work. The fate of the painting was unknown for many years.

Of the figures featured in the picture, most are then residents of a shelter for the insurrectionists of 1863/1864. Established in 1892, the shelter functioned until 1918 at 16 Biskupia St. It provided the residents with full board and lodging as well as medical and pastoral care.

Wodzinowski depicted a group of thirty men connected with the activity of the shelter. Among them are both regular residents and representatives of the board, such as Władysław Ligęza-Niewiarowski, Jan Jordan, Teodor Kułakowski. The Kraków branch of the Society for Mutual Aid to the Insurgents of 1863/1864 was represented at the Mass by Ludomir Benedyktowicz (1844–1926), a painter, participant in the January Uprising. Extremely important for recognizing residents of the shelter are works by Warsaw draughtsman and graphic artist Ignacy Wróblewski (1853–1958), whose thirty-five drawings from the years 1908–1927 feature scenes from everyday life in the shelter and portray its residents. Among the portrayed are Jan Lutyk, Franciszek Seweryn, Józef Bernacki, Antoni Gąsiorowski, Stanisław Witecki, Jan Marcinkowski.

The year 2013 will see the 150th anniversary of the January Uprising. This would be an exceptional opportunity to present to a wider audience the painting that conveys the beautiful message about remembering the past and about a constant link between yesterday and today.